

SPAEDS

Spravodaj

Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV

Ročník VI. 2010, č.18 SPaS pri SAV, Nám. J. Herdu 2, 91701 Trnava

---

Príhovor predsedu

Na našej webovskej stránke www.spaeds.org nájdete odkaz na vedecký časopis PEDAGOGIKA.SK, ktorého vydavateľom sme sa stali.

Ako jediná možnosť jeho financovania v prvom roku sa ukázala naša spoločnosť, ktorá dlhoročne vydávala svoj Spravodaj s príspevkom Rady slovenských vedeckých spoločností.

Reciprocitou bola zasa ústretovosť redakcie uverejňovať v rubrike SPRÁVY aj tie príspevky, ktoré sa týkajú aktivít Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV.

Avšak finančné pravidlá donátora si vyžadujú, aby sme prezentovali nami plánované dve čísla Spravodaja nazvaného skratkou SPAEDS na našej webovskej stránke.

Do tohto čísla SPAEDS č. 18 sme zaradili tie príspevky, ktoré napísali naši členovia alebo dotýkajú sa aktivít našich sekcií.

Ostatné príspevky nájdete iba v časopise PEDAGOGIKA.SK (č.3 a č.4).

Prof.L.Macháček, predseda SpaS pri SAV

Prednáška o štandardoch vedy na pôde Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV

Pod záštitou Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV odznela dňa 2. 6. 2010 v priestoroch Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave prednáška prof. Štefana Šveca, CSc., s názvom **Štandardy vedy PAG (pedagogickej, andragogickej, geragogickej).**

Na úvod sa prítomným prihovril prof. L. Macháček, predseda SPS pri SAV, ktorý privítal prítomných účastníkov a predstavil zámer Slovenskej pedagogickej spoločnosti organizovať pravidelné prednášky na aktuálne odborné témy v spolupráci s redakciou časopisu PEDAGOGIKA.SK.

Prednášajúci prezentoval svoju víziu vedy o výchove (edukácii), podrobenú dlhoročnému bádaniu a komparácii so zahraničnými zdrojmi, pričom tematický rámec bol skutočne pestrý: postupne boli predstreté otázky relevantných súčastí výchovovedy/edukológie, poňatia antropagogiky (nie antropogogiky, ako zdôraznil autor), t.j. pedagogiky, andragogiky a geragogiky, tabelárneho konceptu štandardov –agogik, štandardov etickej kultúry výskumu, vývoja a vyhodnocovania (VVV), štandardov jazykovej kultúry edukológie a štandardov výkonu kultúry profesionálnej praxe VVV.

Pedagógom a odborníkom z iných humanitných vied, ktorí boli v minulosti oboznámení a aj v súčasnosti prichádzajú do kontaktu s prácou prof. Šveca, sú mnohé z predložených koncepcií dôverne známe: rozdelenie súčastí výchovovedy, členenie pedagogiky ako vedy na vyučovateľstvo/didaktiku, poradenstvo/sociálnu pedagogiku a vychovávateľstvo/ pedagogiku voľného času, členenie vied o výchove na užité a aplikované, členenie metód a nástrojov vedy o edukácii na výskum, vývoj a vyhodnocovanie/evalváciu a pod.

Do svojej prednášky začlenil prof. Švec i definície foriem vedy (6. vydanie Frascati manuálu, 2002): bázičský výskum, aplikovaný výskum, experimentálny vývoj; členenie bázičských vied (okrem najčastejšie uvádzaných sociálnych a humanitných zdôraznil aj hominidné, technické a formálne); členenie jazykovej a myšlienkovj kultúry vedy a základné princípy vedných termínov; štandardy pre vypracovanie správ o sociálno-vednom empirickom výskume a humanitne orientovanom výskume; štandardy pre vyhodnocovanie programov; či štandardy vednej etiky/morálky, ktoré tvorili jadro prednášky. Podľa prof. Šveca ide o „ustanovené i nepísané mravné zásady vedcov, ktoré sa viacmenej prenášajú z generácie na generáciu prostredníctvom tzv. neviditeľných kolégií, vednoprofesnej socializácie a edukácie adeptov vedy“, pričom zdôraznil dodržiavanie takých pravidiel, akým je pravidlo férovosti,

nediskriminovania subjektov, uvedenia spolupracovníkov či písomného poďakovania sa osobám, ktoré výrazne prispeli k realizácii práce. Prednášajúci tiež pre porovnanie priblížil v rámci prednášky etické kódexy pochádzajúce z rôznych krajín: základné etické zásady výskumu (ČR), etický kódex (D), etické smernice (GB), etické smernice pre edukačný výskum (Škótsko), etické smernice pre výskum (EERA), etické štandardy výskumu (USA) atď.

Mnohé myšlienky, obsiahnuté v prednáške vyvolali rozsiahlu diskusiu, v ktorej vystúpili prof. Ondrejko, prof. Gavara, dr. Baranyai, dr. Michálek a prof. Macháček. Diskutéri/diskutérka svojimi reakciami potvrdili skutočnosť, že téma vedeckej etiky rezonuje vo vedeckom prostredí nielen pri hodnotení výskumu, dizertačných prác, recenzovaní vedeckých monografií a štúdií (plagiátorstvo, krádeže dát a pod.), ale aj v súvislosti s procesom akreditácie vysokých škôl na Slovensku. Diskusia kulminovala pri riešení otázky vymáhateľnosti etických zásad, keďže ani v súčasnosti nie je prijateľne ošetrované sankcionovanie výskumníka/čky alebo autora-pedagóga/autorky-pedagogičky, ktorí porušili etické zásady. Pre porovnanie: napríklad u doktoranda/dky je riešenie jednoznačné (fakulta je kompetentná odobrať titul, najmä v prípade plagiátorstva), avšak ak etické zásady poruší vážny kolega docent alebo profesor, situácia je neporovnateľne komplikovanejšia. Súdaci podľa reakcií prítomných bola prednáška a diskusia prínosom pre všetkých zúčastnených. Obzvlášť pre mladých, začínajúcich pedagógov môžu byť podobné prednášky, prezentujúce poznanie skúsenejších kolegov, zdrojom overených alebo diskusiu podporujúcich poznatkov, ktoré môžu rozšíriť vlastné poznanie či formovať schopnosť konštruktívnej diskusie. A to je aj zámerom Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV.

Mgr. Silvia Dončevová
FiF UK Bratislava
Katedra pedagogiky
Gondova 2, Bratislava

Zmeny vo vydávaní pedagogických časopisov na Slovensku

V úvodníku pedagogického radu vedeckého časopisu Pedagogickej fakulty Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Tyrnaviensis z roku 2009 napísal O. Kaščák pod názvom *Vedecké*

časopisy na červenej listine (<http://pdfweb.tru ni.sk/down/ACTAFP/2009/2009d.pdf> s. 5-7), že na Slovensku nastal čas ohrozenia vydávania serióznej pedagogickej časopiseckej tlače. Autor poukazuje na nepravdivé podmienky najmä v súvislosti so zabezpečením vydávania vedeckého pedagogického časopisu Pedagogická revue. Pripomína aj súčasné úzke čitateľské pokrytie menovanými Actami Facultatis Paedagogicae UT.

I keď neuplynulo veľa času, predsa sa niektoré okolnosti zmenili a svitá nádej, že pedagogické časopisy „nevyhynú“. Rada by som sa zmienila o niektorých časopisoch, kde bola oficiálne deklarovaná zmena, resp. o tých, ktoré vznikli v nedávnej minulosti.

Zmena nastala v časopise *Acta Facultatis Paedagogicae UT*. Zámerom novovzniknutej redakčnej rady je aktívnejšie oslovovať produktívny vedecký potenciál z radov členov jednotlivých pracovísk fakulty Trnavskej univerzity, ako aj odborné authority z Českej republiky, ktorí patria z hľadiska vedeckej činnosti k najproduktívnejším. Redakčná rada mení aj kultúru recenzného konania tak, aby zabezpečila anonymitu a objektívne, nekompromisné posudzovanie príspevkov.

Pedagogickú vedeckú komunitu na Slovensku potešil vznik e-časopisu Pedagogika.sk (www.casopispedagogika.sk), teoretického periodika pre pedagogické vedy, ktorý od januára 2010 vydáva Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV. Poslaním časopisu je najmä prezentácia výsledkov bádania v oblasti pedagogických vied. V časopise sú publikované pôvodné príspevky slovenských autorov, ako aj autorov zo zahraničia zamerané na problematiku pedagogických vied teoreticky alebo empiricky a ktoré rozširujú poznatkovú bázu pedagogiky.

Pozitívne možno prijať predsavzatia inovovanej redakčnej rady časopisu *Pedagogická revue*

(<http://www.statpedu.sk/sk/sections/view/pedagogicka-revue/casopis-pre-pedagogicku-teoriu-a-prax>)

aj napriek tomu, že z nej odišli renomovaní odborníci, v súčasnosti tvoriaci odborné zázemie časopisu Pedagogika.sk. Redakčnú radu doplnili pracovníci Štátneho pedagogického ústavu v Bratislave. Ako vydavateľ ŠPÚ deklaroval, už v tomto roku chcú obnoviť (po vyriešení technických problémov) a pravidelne vydávať časopis 4-krát ročne.

Ďalším priestorom na publikovanie tvorivých vedeckých i výskumných pracovníkov by mohol byť nový *Pedagogický časopis/Journal of Education*, ktorý vznikol na pôde Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave v tomto roku. Jeho zakladatelia majú hlavný zámer vyplniť medzeru v oblasti výskumu a analýzy školského vzdelávania, a to v širokospektrálnych súvislostiach. Predovšetkým chcú prezentovať originálne pohľady odborníkov na aktuálne kontroverzie v pedagogickom sektore, a tak reflektovať vzťah medzi vzdelávacou politikou a vzdelávacou praxou. Privítajú teoretické i výskumné štúdie, ktoré budú tematizovať dosahy na školský život a preferovať publikovanie štúdií integratívneho charakteru, hĺbkové konceptuálne analýzy školovania a taktiež štúdie obsahujúce empirické údaje o školských a triednych procesoch. Redakčná rada chce dôrazne postupovať v posudzovaní rukopisov zaručením anonymity príspevkov u oponentov a vyžadovaním objektívneho hodnotenia zaslaných príspevkov.

Špecifikom menovaného časopisu je možnosť publikovania i v českom a anglickom jazyku a etablovanie medzinárodnej redakčnej rady, ktorá by mala prispieť k dosahovaniu stanovených zámerov, t.j. zabezpečiť vysokú vedeckosť, aktuálnosť a etiku publikovaných textov. Všetky ďalšie informácie sú zverejnené na webovských stránkach Pedagogickej fakulty TU v Trnave. (<http://pdfweb.truni.sk/jop/>).

Zuzana Kolláriková

Za Ludwigom von Friedeburgom

17. mája 2010 zomrel vo Frankfurte nad Mohanom vo veku 85 rokov **Ludwig - Ferdinand von Friedeburg** (narodil sa 21. mája 1924 vo Wilhelmshavene, SRN), významný nemecký pedagóg a sociológ. V 60-tych rokoch, v počiatkoch rozvoja slovenskej sociológie mládeže a výchovy sa skupina začínajúcich sociológov okolo prof. Macháčka a doc. Suchého orientovala nielen na poľskú sociológiu, ale i na iných autorov. Z tých u nás menej prístupných autorov to bol práve Ludwig von Friedeburg, ktorého dielom *Jugend in der modernen Gesellschaft* (Kiepenheuer & Witsch, Köln 1965) sa ne jeden z nás nadchýnal. No nielen z hľadiska sociológie mládeže, ale aj z hľadiska sociológie výchovy, osobitne na vysokých školách vyoral

Ludwig von Friedeburg brázdu, ktorá mnohých z nás poznačila na dlhé roky v snahe pokúsiť sa o podobnú reflexiu v podmienkach SR. Jeho kniha *Student und Politik. Eine soziologische Untersuchung zum politischen Bewußtsein Frankfurter Studenten*. (Luchterhand, Neuwied 1961) nám ukázala, ako možno kriticky pristúpiť k empirickému skúmaniu vysokoškolskej mládeže a dodnes môže byť príkladom postupu v našich podmienkach. Ako uvádza prof. Macháček, do diskusie o mládeži v tomto období zasiahli aj publikácie zahraničných autorov ako L. Fischer, A. Flitner, H. Schelsky, S. N. Eisenstadt, G. Wurzbacher, F. Friedeburg (Mládežnícka politika a sociológia mládeže v procesoch európskej Integrácie. In: Slovenská politologická revue číslo 1, ročník VIII, 2008, 34-50)

V roku 1970 sa stal Ludwig von Friedeburg ministrom v hesenskej vláde kompetentným pre školstvo, výchovu a vzdelávanie. Jeho úsilie o rovnosť príležitostí prostredníctvom vzdelávania a kritika vetvenia vtedajšieho školského systému ako -i koncepcia tzv. Gesamtschulen narážali na veľký odpor. Jeho snahou bolo umožniť vzdelávanie aj mládeži z menej podnetného sociálneho prostredia. Dnes by sme povedali v terminológii sociálneho a kultúrneho kapitálu, že to bolo úsilie o prekonávanie rozdielov, ktoré zdôrazňuje Pierre Bourdieu, a úsilie prispieť k chápaniu vzdelávania v zmysle teórie Colemana a Putnama. Viacerí autori konštatovali, že von Friedeburg predbehol, svoju dobu a jeho reformy prišli „príliš skoro“.

Ludwig von Friedeburg sa stal riaditeľom Frankfurtského inštitútu pre sociálny výskum, ktorý viedol až do roku 2001. Nadviazal na myšlienky Maxa Horkheimera, spoluautora tzv. Kritickej teórie. Táto teória, inšpirovaná Heglom, Marxom a Freudom, známa aj ako Frankfurtská škola, považovala za svoju hlavnú úlohu kritickú analýzu vtedajšej spoločnosti odhaľovanie mechanizmov jej panstva a moci, vrátane výchovy a vzdelávania. Patrílo k nim aj odhaľovanie „falošnej“ ideológie s cieľom vytvoriť spoločnosť zrelých a svojprávných ľudí, v čom nemohlo absentovať riešenie otvorených otázok výchovy a vzdelávania. Významnú sprostredkovateľskú rolu pri stabilizácii spoločenskej moci pripisovali rodinnej socializácii (rodina ako „psychosociálna agentúra“), masmédiám a kultúre. I keď jestvujú ku Kritickej teórii nemalé výhrady, sú to otázky, ktoré u nás ešte i dnes v rozvoji pedagogiky zaostávajú, najmä v jednostrannom uprednostňovaní rozvoja tzv. školskej pedagogiky

pred ostatnými sférami života spoločnosti, ako by pedagogika bola výlučne vecou školy.

Vo svojej funkcii kládol Ludwig von Friedeburg osobitný dôraz na politiku vzdelávania, v ktorej presadzoval ľavicové myšlienky Teodora Adorna, ktorému stál až do svojej smrti veľmi blízko. I dnes je Ludwig von Friedeburg považovaný za pioniera a tvorca cesty, ktorá viedla k uskutočneniu myšlienky rovnosti vzdelávacích príležitostí pre všetkých a ktorá sa nám dnes zdá už takmer samozrejmosťou, čomu tak v uvedenom období vôbec tak nebolo. Nezanedbateľné sú aj aktivity von Friedeburga v kreovaní Nemeckého inštitútu medzinárodného pedagogického výskumu (Deutsche Institut für Internationale Pädagogische Forschung, v skratke DIPF, vznikol ešte v r. 1951), ktorý je stále významným článkom na pôde výskumu vo výchove a vzdelávaní. Ťažiskom jeho pozornosti sú informácie o vzdelávaní a jeho kvalite v školstve (Bildungsinformation und Qualität im Bildungswesen). Ústav patrí k významným účastníkom projektu komparatívneho výskumu kvality vzdelávania PISA.

Jadrom vzdelávacej politiky Ludwiga von Friedeburga sa stali:

- Prestavba 5. a 6. triedy na charakter stupňa vzdelávania s presahom školskej dochádzky
- Prestavba všetkých ďalších postupných ročníkov základnej školy do podoby tzv. Gesamtschulen (základná škola rovnaká pre celú školskú populáciu),
- Nová koncepcia obsahu vzdelávania predmetu Nemčina (nie nemecký jazyk) a Gesellschaftkunde (obdoba súčasnej občianskej výchovy). Významné zmeny sa uskutočnili i vo vyučovaní matematiky

Von Friedeburg sa narodil ako syn admirála von Friedeburg, v roku 1945 bol účastníkom kapitulácie nemeckej brannej moci v zastúpení vojnového námorníctva. Navštevoval školy v Königsbergu, Berlíne a Kieli. Študoval matematiku, fyziku, filozofiu, psychológiu a sociológiu, svoje štúdiá ukončil v r. 1952 na univerzite vo Freiburgu. V r. 1954 sa stal na tejto univerzite asistentom, neskôr riaditeľom Inštitútu sociálnych výskumov (Institut für Sozialforschung) vo Frankfurte, známeho najmä vydávaním *Frankfurter Beiträge zur Soziologie*. V r. 1969 sa stal členom hesenskej vlády (Kultusminister). V r. 1994 bol vyznamenaný

Goetheho medailou. V r. 2001 sa von Friedeburg vzdal vedenia Inštitútu, jeho aktívnym spolupracovníkom však zostal až do svojej smrti.

V mene všetkých tých, ktorí sa podieľali na počiatkoch rozvoja sociológie výchovy a sociológie mládeže na Slovensku a čerpali z diela Ludwiga von Friedeburga vyslovujem uznanie a obdiv nad jeho životom a dielom, ktoré trvale zostane v našej pamäti.

Peter Ondrejko

Sociální pedagogika ve střední Evropě 2010. Inovace a nové trendy.

V dňoch 28.4. – 30.4.2010 sa v Brne uskutočnila medzinárodná konferencia „Sociální pedagogika ve střední Evropě. Inovace a nové trendy“, ktorej hlavným organizátorom bol Inštitút medzioborových štúdií Brno (IMS). IMS Brno je súkromnou vysokou školou, ktorá zabezpečuje štúdium sociálnej pedagogiky na interdisciplinárnom základe, na bakalárskom a magisterskom stupni a od svojho vzniku každoročne organizovala odborné semináre venované problematike sociálnej pedagogiky.

V roku 2009 zorganizoval IMS I. ročník medzinárodnej konferencie „Sociální pedagogika ve střední Evropě 2009. Současný stav a perspektivy“. Posledné aprílové dni tohto roka patrili II. ročníku pod názvom **Inovácie a nové trendy**. Na príprave medzinárodnej konferencie sa podieľal organizačný výbor pracovníkov IMS pod vedením zástupcu riaditeľa pre vonkajšie vzťahy MUDr. Miroslava Bargela ml., ako aj Sliezska univerzita v Katowiciach a Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Vedecký výbor tvorili profesori, docenti a vedeckí pracovníci spomínaných vysokých škôl: **IMS Brno** (Ing. Miroslav Bargel, CSc., doc. Ing. A. Řehoř, CSc., doc. PhDr. Zlatica Bakošová, PhD., doc. PhDr. M. Machalová, CSc., prof. PhDr. P. Muhlpačr, CSc.), **Sliezska univerzita Katowice** (prof. zw. A.R. Winnicki, prof. zw. E. Syrek, prof. hab. E. Jarosz), **Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica** (prof. PhDr. Jolana Hroncová, CSc., Prof. PhDr. Anna Hudcová, CSc., doc. PhDr. Ingrid Emmerová, PhD.).

Cieľom konferencie bolo zistiť, aké je smerovanie sociálnej pedagogiky v krajinách strednej Európy v teórii a praxi, charakterizovať vzťahy medzi sociálnou pedagogikou a príbuznými vedami, reflektovať hrozby v

predmete záujmu sociálnej pedagogiky a zdôrazniť zameranie sociálnej pedagogiky na prostredie formálneho a neformálneho vzdelávania. Program konferencie bol rozvrhnutý do troch dní: v prvý deň odzneli hlavné referáty, odborným príspevkom boli venované dva nasledujúce dni v rámci štyroch sekcií.

V plenárnom zasadnutí odznelo 7 referátov odborníkov troch krajín: Česká republika, Slovenská republika, Poľská republika:

Prof. Sliwerski, Uniwerszita Varšava, vo svojom vystúpení predstavil pedagogické smery 20. storočia ako východiská pre sociálnu pedagogiku,

Prof. Bohuslav Kraus, IMS Brno, sa zameril na súčasné ohrozenia sociálneho prostredia, na ktoré reaguje teória i prax sociálnej pedagogiky,

Prof. Winnicki a Dr.E. Bielska, Uniwerszita Katowice, sa orientovali na novú výskumnú oblasť sociálnej pedagogiky- rezistenciu,

Prof. PhDr. Jolana Hroncová, CSc., Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica, sa zamerala na konvergentný prístup vo vzájomných vzťahoch sociálnej pedagogiky a sociálnej práce,

Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc., Univerzita Komenského Bratislava, vystúpil s podnetmi teórií výchovy pre sociálnu pedagogiku a so skúsenosťami s reformou školstva v SR,

Doc. PhDr. Zlatica Bakošová, PhD., IMS Brno, sa zamerala na potrebu inovácie obsahu sociálnej pedagogiky v rámci výskumu sociálnych kompetencií,

Doc. PhDr. Mária Machalová, CSc., Ing. M. Bargel, CSc., IMS Brno, v spoločnom vystúpení informovali o založení Centra vedy a výskumu a o zámeroch vedeckovýskumnej činnosti IMS Brno.

V prvej sekcií „Sociálna pedagogika ako teoretická a praktická disciplína“ vystúpilo 13 referujúcich. Odznené príspevky potvrdili interdisciplinárne chápanie sociálnej pedagogiky, jej obohatenie o okruhy pedagogické, špeciálnopedagogické, sociologické, psychologické a filozofické. **Z poľských sociálnych pedagógov** vystúpili významné osobnosti sociálnej pedagogiky. Prof. T. Pilch (Varšava) spolu s Dr. K. Rychlickou-Maraszek zdôraznili potrebu konštituovania nového sociálneho poriadku v procese transformácie zmien v Poľsku. Prof. B. Smolinska-Theis (Varšava) vyzdvihla rolu školy v kontexte spoločenských zmien pri formovaní detí a mládeže. Prof. Wojnowski (Univerzita Poznaň) sa zameril na rolu sociálneho pedagóga v environmentálnom lokálnom prostredí a jeho úlohu pri formovaní sociálnych vzťahov. Dr.

Junik (Univerzita Kazimierza Vlk) sa zaoberal otázkami resiliencie ako nového smeru v sociálnej pedagogike. Dr. B. Majerek (Univerzita Krakov) vyslovila potrebu smerovania sociálnej pedagogiky ako pomoci spoločnosti človeku v neistých situáciách. **Slovenská sociálna pedagogika mala tiež svojich** reprezentantov .

Doc. Škoviera (PF UK Bratislava) nastolil problém, či je pedagogika sociálne a emocionálne narušených z hľadiska systému pedagogických vied problémom sociálnej alebo špeciálnej pedagogiky. Mgr. Sukupová (PF UMB B. Bystrica) zaujala myšlienkou novodobej histórie sociálnej pedagogiky „...čo urobili za posledných 20 rokov starší, aby sme my mladší mohli pokračovať...“. Dr. Alberty (PF UK, Bratislava) prezentoval príspevok o komunikačných kompetenciách sociálneho pedagóga, Mgr. Dončevová (FiF UK Bratislava) o potrebe výchovy k rodovo citlivému správaniu sa, PhDr. Kazanková (FiF UK Bratislava) o profesijných kompetenciách ako podnete pre sociálneho pedagóga. **Z českých príspevkov** odzneli mnohé zaujímavé príspevky. Mgr. Laurenčíková z MŠ ČR informovala o inkluzívnej výchove, PaedDr. Vážanský (ZU Brno) upozornil na tienisté a svetlé stránky profesie sociálneho pedagóga, doc. PhDr. Vízdal akcentoval potrebu rozvíjať komunikačné kompetencie sociálnych pedagógov a PhDr. Dolák vysvetlil rozdiel medzi teóriou a paradigmou, vychádzajúc z teórie Kuhna. Mgr. Hepenerová (Univerzita Hradec Králové) nastolila otázku „byť, žiť, jednat“ a sociologický príspevok PhDr. Šafra (ČAV Brno) prezentoval vplyv kultúrneho a sociálneho kapitálu na dosiahnuté vzdelanie.

V druhej sekcií „Konvergentný prístup k sociálnej práci, sociológii výchovy a iným vedám“ bolo prezentovaných 11 príspevkov. Autori sa venovali problematike vzťahov sociálnej pedagogiky k iným vedám: k sociálnej práci, sociálnej andragogike, špeciálnej pedagogike, penitenciaristike, prírodným vedám. **Z poľských príspevkov** zaujal okrem iného príspevok prof. Konopczinského (Vyššia škola resocializácie vo Varšave) o resocializačnej pedagogike, jej smeroch a súčasných teóriách. Prof. Babiarz (VS F-P Krakov) zdôraznila význam rodiny z hľadiska formovania ľudskej spoločnosti. Dr. Gajewska (Univerzita Zelena Gora) vyslovila myšlienku interpersonálnej a sociálnej pomoci ako základných atribútov sociálnej pedagogiky. Podľa Dr. Wiczorek (Akademia Długoša) sa má sociálna pedagogika orientovať na partnerskú spoluprácu a sociálnu pomoc s administratívnou samosprávou, nevládnymi a náboženskými

organizáciami. Príspevky *slovenských sociálnych pedagógov* (a odborníkov príbuzných odborov) boli orientované na rôzne oblasti. Na konvergentný prístup sociálnej pedagogiky a sociálnej práce pri riešení syndrómu CAN upozornila prof. PaedDr. A. Hudecová (UMB Banská Bystrica). PhDr. E. Fulopová (PF UK Bratislava) sa naopak zamerala na divergentný prístup. Dva slovenské príspevky boli zamerané na vzťahy sociálnej pedagogiky, sociálnej andragogiky a sociálnej práce. PhDr. K. Gežová (PF UMB Banská Bystrica) analyzovala vzťahy medzi sociálnou pedagogikou, andragogikou a sociálnou prácou. PhDr. L. Kamarášová (PF UMB Banská Bystrica) zamerala svoju pozornosť na sociálno-výchovnú prácu s rómskou rodinou. PhDr. L. Šírová (FiF UK Bratislava) a doc. Machalová sa zaoberali charakteristikou sociálnej andragogiky ako vednej disciplíny a študijnej špecializácie. Vzťah sociálnej pedagogiky, špeciálnej pedagogiky a sociálnej práce prezentovala na príklade konkrétnej sociálnej práce s mentálne narušenými deťmi a mládežou Mgr. M. Debnáriková (DSS Vidiná – Lučenec). Vzťahy medzi sociológiou výchovy a sociálnou pedagogikou boli témou príspevku Mgr. Balúchovej a Mgr. Kocovej (PU Prešov). Ďalšie príspevky boli orientované na inovácie v sociálnych službách- Mgr. Cisáriková (ŽU Žilina), na ústavnú starostlivosť ako na jednu z možností výchovy a starostlivosti o opustené deti- Mgr. Mikolajová Virčíková (PU Prešov), a na hodnotovú orientáciu vojakov z aspektu sociálnej andragogiky- PhDr. Cirák (MO SR). **Z českých príspevkov** zazneli: PaedDr. Miloslav Juzl (IMS Brno) objasnil postavenie penitenciaristiky v systéme spoločenských vied, Mgr. O. Doňková (IMS Brno) sa orientovala na vysvetlenie sociálnej opory ako východiska sociálnej pedagogiky ako životnej pomoci, Dr. Tkaczik sa zamerl na možnosti pôsobenia sociálnych pedagógov v sociálne-výchovnej činnosti s rodinou stredoškolskej mládeže a Mgr. Janderková (MU Brno) upriamila pozornosť na prepojenie sociálnej pedagogiky a prírodných vied.

V tretej sekcii „Zmeny, problémy a hrozby v procesoch utvárania novej európskej spoločnosti v kontexte sociálnej pedagogiky“ reprezentoval *slovenskú obec* prof. P. Ondrejko, DrSc., s príspevkom Anómia v rodine. Poukázal na spoločenské faktory a nastolil otázku, či anómiu dokážeme iba zaznamenávať, alebo aj riešiť? **Z poľských vystúpení** upútal pozornosť príspevkov autorov

prof. K. Mausch a prof. E. Rys, (Univerzita Poznaň), ktorí v príspevku prezentovali postoj sociálnej pedagogiky k mobbingu na pracovisku. Prof. Kowalski (Univerzita Zelená hora) prezentoval príspevok, ktorý apeloval zvýšiť zodpovednosť za zdravie. Doc. M. Walanczik (Sliezska univerzita Katovice) upozornil na problém závislosti človeka na človeku. Dr. Turska (Univerzita Zelená hora) nastolila problém rizík konzumnej spoločnosti, medzi ktoré patrí napríklad rýchle uspokojovanie individuálnych potrieb mladých ľudí. Dr. Styczinska (Univerzita Poznaň) poukázala na príklady kompenzovania sociálnych problémov, ktoré ohrozujú jednotlivca v prostredí malého mesta. Mgr. E. Wojnowska (Vyššia škola Poznaň) svoj príspevok formulovala v súlade s cieľmi Európskeho roka boja s chudobou a biedou. Mgr. J. Wojnowska (Univerzita Poznaň) sa zamerala na ochranu a integráciu emigrantov v Európe, na pravidlá ich začleňovania do spoločnosti. Na sociálne a kultúrne rozdiely medzi mladými ľuďmi a ich zaradenie do sociálnych pozícií a subkultúr upozornil vo svojom príspevku Dr. Sawicki (Univerzita v Bialystoku). Postaveniu a životnému štýlu adolescenta v konzumnej spoločnosti a populárnej kultúre, s ktorou sa stotožňuje, sa vo svojom príspevku venoval M. Gwozda (Univerzita v Lubline). **Českú sociálnu pedagogiku** a príbuzné odbory prezentovali: prof. PaedDr. P. Muhlpachr (IMS Brno) o probléme resocializácie v kontexte sociálnej pedagogiky, Doc. PhDr. Urbanová (PF MU Brno) sa zamerala na vysvetlenie rozdielov medzi normalitou a deviáciou. Dr. Tinka prezentoval problém prevencie sociálno-patologických javov, najmä prevencie alkoholizmu stredoškolskej mládeže, Dr. Smolík (MU Brno) zdôraznil úlohu sociálnej pedagogiky a sociálnej patológie pri riešení problému subkultúr mládeže a ich negatívnych prejavov, ako je násilie a vandalizmus, Dr. Reguli (MU Brno) prezentoval príspevok z oblasti penitenciaristiky o problémoch odsúdených žien a mužov a o eliminácii stresu vo výkone trestu odňatia slobody prostredníctvom športových aktivít.

V štvrtej sekcii „Sociálna pedagogika v školskom prostredí a v neformálnom vzdelávaní“ odznelo 18 príspevkov. Najrozsiahlejšie zastúpenie mali príspevky *slovenských sociálnych pedagógov* (Banská Bystrica, Žilina, Trnava, Prešov). Doc. Emmerová (PF UMB Banská Bystrica) sa zamerala na objasnenie situácie v sociálnej pedagogike v SR prostredníctvom legislatívy a výsledkov výskumu

zameraného na uplatnenie sociálnych pedagógov v praxi. Mgr. Zemančíková (Žilinská univerzita) poukázala na možné ekonomické a iné problémy so zaradením sociálnych pedagógov do škôl ako odborníkov prevencie a sociálnej a prosociálnej výchovy. Na preventívnu oblasť boli zamerané viaceré príspevky: Dr. Galbavého (PF TU Trnava) na prevenciu výchovne problémového správania a závislosti na automatoch, Dr. Žigovej (PF UMB Banská Bystrica) na prevenciu soc. patologických javov v škole a spoluprácu s mimoškolskými inštitúciami. Prevencia šikanovania a práca s aktérmi šikanovania bola témou príspevku Dr. N. Bizovej (PF TU Trnava), preventívne programy, ktoré majú riešiť deviáciu príspevku Dr. Tomčíkovej (UMB B. Bystrica). Príspevok Dr. Hupkovej a Dr. Štrpkovej (NOC Bratislava) sa zaoberal miestom sociálneho pedagóga v osvetovej práci a v prevencii sociálno-patologických javov. Na osvetovú činnosť mimovládnych organizácií s rómskymi deťmi a mládežou bol orientovaný príspevok Dr. Kalamárovej.

Príspevky *poľských autorov* sa zaoberali problémom zdravia: Dr. Bulska (Sliezska univerzita Katowice) sa zamerala na psychosociálne problémy detí s ADHD, na fungovanie chronicky chorého dieťaťa v škole poukázala Dr. A. Dworak, na ochranu zdravia zase príspevok Dr. M. Banach, (Univerzita Krakov), ktorý prezentoval pravidlá a metódy práce s Fetálnym alkoholovým syndrómom. Problém kľúčových kompetencií a možnosti ich rozvoja pomocou tvorivosti načrtla Dr. M. Danielak-Chomač (Akademia Podlaska). Dr. A.F. Jurczak (Univerzita Zelená hora) charakterizovala súčasné požiadavky trhu práce na vzdelávanie mládeže v učňovskom školstve, čím sa dotkla aj oblasti didaktiky.

Taktiež za *českých odborníkov* vystúpilo niekoľko reprezentantov: Dr. Vávra sa zamerával na výchovné štýly a výchovné hodnoty rodiny, ako aj na prezentáciu výsledkov výskumu mladých ľudí a ich rodičov o hodnotách a štýloch výchovy v rodine, Dr. Vít poukázal na hrozby doby-kyberšikanu a prezentoval výsledky výskumu detí o sebaobrane a ich postojoch k využívaniu a zneužívaniu fyzického kontaktu. Dr. Poledňová (MU Brno) sa zamerala na determinanty voľby povolania v jednotlivých vývojových etapách, podložené výskumnými zisteniami. Mgr. Vojtíšková (ČAV Brno) prezentovala výskumné

zistenia o školskom úspechu a neúspechu žiakov pražských škôl.

Pestrý odborný program umožnil **diskusiu** až po ukončení prezentácie všetkých príspevkov v posledný deň konferencie. Formálna aj neformálna odborná diskusia však prebiehala v priebehu celej konferencie, najmä vo večerných hodinách, kedy bol priestor na upevňovanie dobrých vzťahov medzi účastníkmi troch krajín. V záverečnej diskusii vystúpil riaditeľ IMS Brno Ing. M. Bargel, CSc., ktorý sumarizoval výsledky konferencie a vyjadril myšlienku o rôznorodosti odborného zamerania sociálnej pedagogiky a jej príbuzných disciplín. Vyjadril vieru v to, že konferencia bola pozitívnym krokom pre rozvoj českej sociálnej pedagogiky. Zo zahraničných hostí vystúpila prof. B. S. Theiss, ktorá ocenila konvergentný prístup odborníkov slovenskej a českej sociálnej pedagogiky a sociálnej práce, a prof. P. Ondrejkovič, DrSc., ktorý upozornil na to, že teoreticky možno rozpracovať sociálnu pedagogiku v strednej Európe v súlade s európskou sociálnou politikou.

Na záver konferencie vystúpili moderátori sekcií (Bakošová, Machalová, Jarosz, Juzl, Syrek), ktorí zovšeobecnilí zameranie príspevkov jednotlivých sekcií. Konferenciu uzavrel riaditeľ IMS Ing. M. Bargel, CSc., ktorý poďakoval všetkým aktívnym účastníkom, vedeckému výboru a organizačnému výboru. Možno konštatovať, že rozdiely v rozvoji sociálnej pedagogiky v jednotlivých krajinách spočívajú v ich špecifikách: poľská sociálna pedagogika je zameraná na spoločenské ohrozenia, problematiku zdravia a problematiku pomoci a resiliencie, najmä v teoretických prístupoch. Slovenská sociálna pedagogika spája teóriu s praxou a jej orientácia je preventívna. Príspevky českých sociálnych pedagógov boli obsahovo rôznorodé, českí sociálni pedagógovia ako aktívne vystupujúci chýbali. Veríme, že zborník z konferencie nájde svojich čitateľov v celej pedagogickej obci, ktorá prezentuje v teóriách humanizmus.

Zlatica Bakošová

Spravodaj SPaS 18 ročník IX. Vydavateľ:
Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV.
Technická redakcia netventure, s.r.o., Bratislava.
Príspevky neprešli jazykovou úpravou.